

НАВУКОВАЯ ЖУРНАЛІСТЫКА: СПЕЦЫФІКА ТЭРМІНАЛАГІЧНАГА ПОЛЯ

Ю. М. Лук'янюк

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
бул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
lukianqk@mail.ru*

У матэрыяле разглядаецца спецыфіка тэрміналагічнага поля навуковай журналістыкі. Каштоўнасць вынікаў і практычнае значэнне ўстанаўліваецца неабходнасцю тэрэтычнага асэнсавання магчымасцяў медыя для павышэння эфектыўнасці навуковай журналістыкі, а таксама пошуку шляхоў для аптымізацыі прысутнасці навукі ў медыяпрасторы.

Ключавыя словы: навуковая журналістыка; медыя; навуковая тэрміналогія; навукова-папулярны тэкст.

SCIENTIFIC JOURNALISM: THE SPECIFICS OF THE TERMINOLOGICAL FIELD

Yu. M. Lukyanuk

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: Yu. M. Lukyanuk (lukianqk@mail.ru)*

The article considers the specifics of the terminological field of scientific journalism. The value of the results and their practical significance is determined by the need for a theoretical understanding of the possibilities of the media to increase the effectiveness of scientific journalism, as well as finding ways to optimize the presence of science in the media space.

Key words: scientific journalism; media; scientific terminology; popular science text.

Пад навуковай журналістыкай варта разумець від журналістыкі, які выкарыстоўваецца для стварэння інфармацыі па навуковай тэматыцы, а таксама дзейнасць журналіста па адукацыі, павышэнні ўзроўню пазнання ў масавых камунікацыях, фарміраванні сістэмы ведаў на штодзённым

узроўні. Адным з асноўных напрамкаў дзейнасці навуковага журналіста з'яўляецца папулярызацыя навуковых ведаў і дасягненняў, якая выступае асноўным інструментам асветніцтва ў СМІ. Прадуктам навуковай журналістыкі з'яўляецца навукова-папулярны тэкст, у змесце якога прадстаўлена навуковая тэрміналогія. Навукова-папулярны тэкст змяшчае звесткі аб тэарэтычных і (або) эксперыментальных даследаваннях у галіне навукі, культуры і тэхнікі, выкладзеныя ў форме, даступнай чытачу-неспецыялісту. Такі тэкст накіраваны на папулярызацыю дасягненняў навуковай думкі і рэалізацыю актуальных прагматычных камунікатыўных задач.

Пад «папулярызацыяй» разумеюць дзейнасць, накіраваную на перапрацоўку складанага, цяжкадаступнага для разумення тэксту ў ясны, зразумелы, які паддаецца засваенню, матэрыял. З пункту гледжання журналістыкі, папулярызацыя ўяўляе сабой мост паміж спецыялізаваным навуковым стылем і мовай масавай аўдыторыі, своеасаблівы пераклад маўлення навукоўцаў для шырокага чытача. Аднак для пісьменнай рэалізацыі інфармацыйнай функцыі тэрміна ён павінен быць зразумелы чытачу, інакш будзе аказвацца цалкам супрацьлеглы ўплыў.

М. Х. Азізава вылучае ўлік сітуацыйных ведаў рэцыпіента, зварот да мінулага вопыту, экстралінгвістычны кантэкст, рэфлексію, улік роду заняткаў, узросту, полу і іншых характарыстык рэцыпіента. З аднаго боку, навукова-папулярны тэкст, як і навуковы тэкст, практычна цалкам пазбаўлены экспрэсіўнай афарбоўкі. Аднак, на думку А. В. Валеганінай, аўтары навукова-папулярных артыкулаў могуць звяртацца да сродкаў стылістычнай вобразнасці, каб падкрэсліць штодзённасць або прыкмету якой-небудзь навуковай з'явы.

Лексічнай асновай навукова-папулярнага тэксту з'яўляюцца больш ці менш нейтральныя па сваёй афарбоўцы спалучэнні тэхнічнага характару з выкарыстаннем сімвалаў, схем, гістаграм, матэматычных выразаў.

Сярод асноўных асаблівасцяў навукова-папулярнага тэксту мэтазгодна вылучыць:

1. Нейтральныя спалучэнні тэхнічнага характару нароўні з частым выкарыстаннем агульнаўжывальнай нейтральнай лексікі.
2. Наяўнасць невербальнага складніка (малюнкi, схемы, формулы), апісанага ў навукова-папулярным тэксце больш даступна для чытача.
3. Параўнальна невялікі аб'ём спецыяльных тэрмінаў і дэфініцый, выкарыстанне агульнанавуковай і тэрміналагічнай лексікі з падрабязным тлумачэннем.

4. Апушчэнне лагічных доказаў і аргументацыі.

5. Наяўнасць сродкаў стылістычнай вобразнасці: параўнанні, лексічныя паўторы, сінтаксічныя паралелізмы, пытална-зваротныя выразы, графічнае вылучэнне.

Тэрміны навуковай журналістыкі, якія выкарыстоўваюцца ў навукова-папулярным тэксце, падвяргаюцца значнай адаптацыі за кошт вызначэння, тлумачэння для раскрыцця семантычнай структуры і этымалогіі тэрміна. У дадзеным кантэксце рэалізуюцца розныя стылістычныя прыёмы, напрыклад, вобразныя параўнанні, лексічныя паўторы, сінтаксічныя паралелізмы. Тэрмін мае тыя ж семантычныя і фармальныя прыкметы лексічных адзінак, што словы і словазлучэнні з нетэрміналагічным значэннем. У мове тэрміны служаць як сродак абазначэння спецыяльных паняццяў і з'яўляюцца элементамі тэрмінасістэм, якімі апісваюцца спецыяльныя сферы ведаў.